

پارس جنوبی برگ برنده ایران در بازار جهانی صادرات گاز

ایران که تا چند سال پیش با معضل قطع گاز بخش خانگی، صنایع و پتروشیمی مواجه بود، اکنون به پشتوانه توسعه پارس جنوبی و افزایش تولید گاز، ضمن رفع نیاز داخل، آماده نقش‌آفرینی بیشتر در صادرات گاز و کسب سهم بیشتر از بازارهای جهانی است.

تا پیش از استقرار دولت یازدهم، معضل کمبود گاز گریبان بخش خانگی و صنعتی را در روزهای سرد سال می‌گرفت، به‌طوری که شاهد قطع گاز در مناطق سردسیر و قطع گاز صنایع بزرگ و پتروشیمی‌ها بودیم، اما پس از تمرکز بر توسعه پارس جنوبی، میزان تولید گاز کشور افزایش یافت و معضل کمبود گاز رنگ باخت.

مجموع تولید روزانه گاز کشور امروز به بیش از ۸۰۰ میلیون مترمکعب در روز رسیده که فراتر از نیاز داخلی است و حتی امکان برآورده کردن حجم قابل توجهی از نیاز کشورهای همسایه به گاز را نیز دارد.

پیش‌بینی می‌شود با راه‌اندازی همه فازهای پارس جنوبی، تولید گاز کشور به یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون مترمکعب در روز افزایش یابد که این موضوع مصرف‌کنندگان بزرگ گاز مانند اروپا و شبه‌قاره هند را به تکاپو انداخته تا بخشی از نیاز خود را از طریق ایران تامین کنند.

تولید روزانه ۶۰۰ میلیون مترمکعب در پارس جنوبی

تولید گاز از ۱۰ فاز نخست پارس جنوبی در سال ۱۳۹۲ نزدیک به ۲۸۵ میلیون مترمکعب بود که پس از روی کار آمدن دولت یازدهم و شتاب در روند توسعه این میدان، حجم تولید گاز از این میدان مشترک افزایش قابل توجهی یافت.

اکنون تولید گاز از این میدان از روزانه ۶۰۰ میلیون مترمکعب فراتر رفته که افزون بر رفع نیاز داخل، سبب پیشی گرفتن از قطر در برداشت از این میدان نیز شده است.

ایران در جمع بزرگان گاز دنیا

بر اساس گزارش سالانه شرکت بریتیش پترولیوم (BP) در پایان سال ۲۰۱۷ میلادی، ایران از نظر حجم ذخایر گاز با دارا بودن ۳۳.۲۰۰ تریلیون مترمکعب گاز پس از روسیه در مقام دوم جهان قرار دارد و سهمی معادل ۱۷.۲ درصد از ذخایر گازی را به خود اختصاص داده است.

همچنین ایران با تولید سالانه ۲۲۳ میلیارد و ۹۰۰ میلیون مترمکعب گاز پس از آمریکا و روسیه در رتبه سوم کشورهای تولیدکننده گاز جهان قرار دارد و در این زمینه سهم ۶,۱ درصدی را از آن خود کرده است.

ایران در جستجوی سهم ۱۰ درصدی از بازار جهانی صادرات گاز

ایران اکنون حدود ۱.۵ درصد بازار جهانی صادرات گاز را در اختیار دارد، اما با توجه به ذخایر عظیم گازی و موقعیت راهبردی، توان افزایش سهم خود در بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی گاز را دارد.

تهران تلاش می‌کند با بسترسازی برای صادرات گاز، سهم خود را از بازار جهانی گاز به حداقل ۱۰ درصد افزایش دهد.

بر این اساس، صادرات روزانه ۲۰۰ میلیون مترمکعب گاز در برنامه ششم توسعه هدفگذاری شده که البته اولویت بازار صادراتی گاز ایران، کشورهای همسایه است.

مقصد بعدی صادرات گاز قاره اروپاست؛ پس از افزایش تولید گاز کشور، امکان صادرات سالانه ۳۰ میلیارد مترمکعب گاز به اروپا وجود خواهد داشت، بر این اساس، ایران در نظر دارد در بلندمدت، سهمی از بازار انرژی این قاره را در اختیار بگیرد.

بازارهای صادرات گاز ایران

با وجود برخورداری کشورمان از بزرگ‌ترین ذخایر گازی دنیا تاکنون به دلیل کمبود تولید در داخل، تحریم و وجود مشکل در مناسبات بین‌المللی، ایران نتوانسته آنگونه که شایسته است اقدام به صادرات گاز کند.

خط لوله و الانجی (گاز طبیعی مایع شده) مهم‌ترین روش‌های صادرات گاز هستند که ایران تاکنون موفق به صادرات از طریق خط لوله شده است.

صادرات از طریق الانجی به تاسیسات و فناوری‌های پیشرفته‌ای نیاز

دارد که در انحصار کشورهای محدودی است و به علت تحریم تاکنون نتوانسته‌ایم به آنها دسترسی یابیم.

مهم‌ترین بازارهای صادرات گاز ایران اکنون ترکیه و عراق هستند؛ جمهوری آذربایجان و ارمنستان نیز حجم اندکی گاز خریداری می‌کنند.

اکنون روزانه به‌طور میانگین ۳۰ میلیون مترمکعب گاز به ترکیه صادر می‌شود، میانگین صادرات گاز به عراق نیز روزانه ۱۵ میلیون مترمکعب است که بر اساس توافقات انجام شده در سال‌های آتی به روزانه ۴۰ میلیون مترمکعب افزایش خواهد یافت.

میانگین صادرات گاز ایران به ارمنستان یک میلیون مترمکعب در روز است که در ازای آن برق دریافت می‌کنیم.

صادرات گاز به جمهوری آذربایجان با دو شیوه انجام می‌شود. در شیوه نخست، حدود یک میلیون مترمکعب گاز از جمهوری آذربایجان به منطقه خودمختار نخجوان معاوضه (سوآپ) می‌شود و در شیوه دوم، یک شرکت ایرانی در ترکمنستان گاز را خریداری می‌کند و در جمهوری آذربایجان به میزان ۶ میلیون مترمکعب در روز می‌فروشد که البته اکنون متوقف است.

در سال‌های اخیر، شماری از کشورهای اروپایی از جمله گرجستان، بلغارستان و یونان درخواست واردات گاز از ایران را مطرح کرده‌اند که البته تاکنون نهایی نشده است.

ایران خط لوله صادرات گاز به پاکستان را احداث کرده، اما پاکستان برای تکمیل خط لوله در خاک خود اقدامی نکرده است.

مطالعات مربوط به صادرات گاز به عمان نیز در حال انجام است که پیش‌بینی می‌شود تا سه سال آینده به نتیجه برسد.

کویت، امارات، گرجستان، هند و افغانستان از دیگر کشورهای هستند که درخواست خود برای واردات گاز از ایران را مطرح کرده‌اند و حتی مذاکراتی نیز انجام شده، اما هنوز نهایی نشده است.

نقش صادرات گاز در تقویت قدرت منطقه‌ای ایران

با توجه به ذخایر عظیم گازی در کشورمان و همچنین نیاز کشورهای منطقه و اروپا به گاز، فرصت‌ها و ظرفیت‌های گسترده‌ای برای افزایش صادرات این کالای راهبردی وجود دارد که باید از آن بهره گرفت.

ایران اکنون به لطف توسعه فازهای پارس جنوبی، کمبودی در داخل ندارد و نیاز همه بخشها و صنایع به گاز تامین شده است، گاز مازاد میتواند برای صادرات اختصاص یابد.

تهران میتواند از طریق صادرات گاز، قدرت سیاسی و اقتصادی خود را در ابعاد منطقه‌ای و بین‌المللی تقویت کند و جایگاهش را در مناسبات جهانی تحکیم ببخشد.

گام‌های پایانی توسعه پارس جنوبی

منطقه پارس جنوبی، گسترده‌ترین میدان گازی جهان را در خود جای داده که بین ایران و قطر مشترک است. این میدان گازی روی خط مرزی و در فاصله ۱۰۰ کیلومتری ساحل جنوبی ایران قرار دارد.

در سال ۱۳۶۹ با حفر نخستین چاه اکتشافی در این میدان و بر اساس نتایج حاصل از لرزه‌نگاری، وجود گاز تایید شد. سهم ایران از این میدان ۹۷۰۰ کیلومتری، ۳۷۰۰ کیلومتر است.

در بخش ایرانی این میدان، ذخیره گاز ۱۴ تریلیون مترمکعب گاز به همراه ۱۸ میلیارد بشکه میعانات گازی است که ۸ درصد کل گاز دنیا و نزدیک به نیمی از ذخایر گاز کشور را شامل می‌شود.

مرحله نخست فعالیتهای توسعه‌ای در پارس جنوبی رو به پایان است، بیشتر فازهای این میدان عظیم گازی راه‌اندازی شده یا در مرحله بهره‌برداری قرار گرفته‌اند. با بهره‌برداری کامل از فاز ۱۴ در سال آینده، تنها بخش باقی‌مانده توسعه در پارس جنوبی به فاز ۱۱ محدود خواهد شد.

البته با توجه به افت فشار در پارس جنوبی قرار است طرح تقویت فشار چاه‌های این میدان گازی به اجرا گذاشته شود که مربوط به سال‌های آتی است.

۴ فاز آماده بهره‌برداری

فازهای ۱۳ و ۲۲ تا ۲۴ پارس جنوبی قرار است به‌زودی با حضور رئیس جمهوری افتتاح شود. طرح توسعه فاز ۱۳ پارس جنوبی برای تولید ۵۶ میلیون مترمکعب گاز غنی از میدان مشترک و تولید روزانه ۵۰ میلیون مترمکعب گاز متان، ۲۹۰۰ تن گاز مایع (ال‌پی‌جی)، ۲۷۵۰ تن اتان، ۷۵ هزار بشکه میعانات گازی و ۴۰۰ تن گوگرد طراحی شده است.

طرح توسعه فازهای ۲۲ تا ۲۴ پارس جنوبی نیز برای تولید روزانه ۵۶ میلیون متر مکعب گاز ترش از این میدان مشترک و تولید روزانه ۵۰ میلیون متر مکعب گاز متان انجام شده است.